

BŘEZÍ U ŘÍČAN, okr. Praha-východ, Středočeský kraj

Pravěké hradiště

700–400 př. Kr.

Význam: Menší pravěké hradiště v typické poloze, s dvojicí dobře zachovalých valů a příkopů.

Historie: Přestože *hradiště v Březí (s místním názvem „Staré šance“ nebo „V Šancích“) je známo od první poloviny 19. století, jsou poznatky o jeho osídlení dosud velmi sporé. Jediným zdrojem informací o areálu je systematický *archeologický průzkum, který zde v r. 1961 provedl J. *Kudrnáč. Při průzkumu bylo hradiště poprvé přesně zaměřeno a bylo zde provedeno několik sondážních rýh a půdních vrtů. Na tomto základě bylo možné přinejmenším spolehlivě vyvrátit do té doby převládající domněnku o raně středověkém stáří hradiště, neboť veškeré nálezy, které byly sondáží zjištěny, patří do doby halštatské.

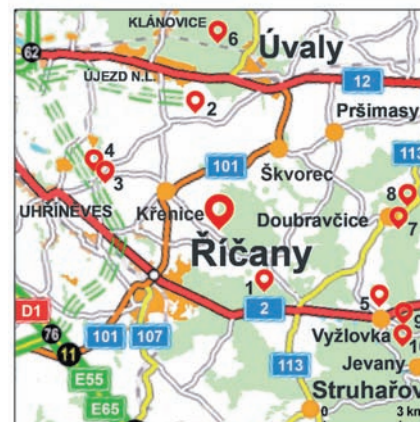
Hradiště různých typů je známo z doby halštatské relativně mnoho

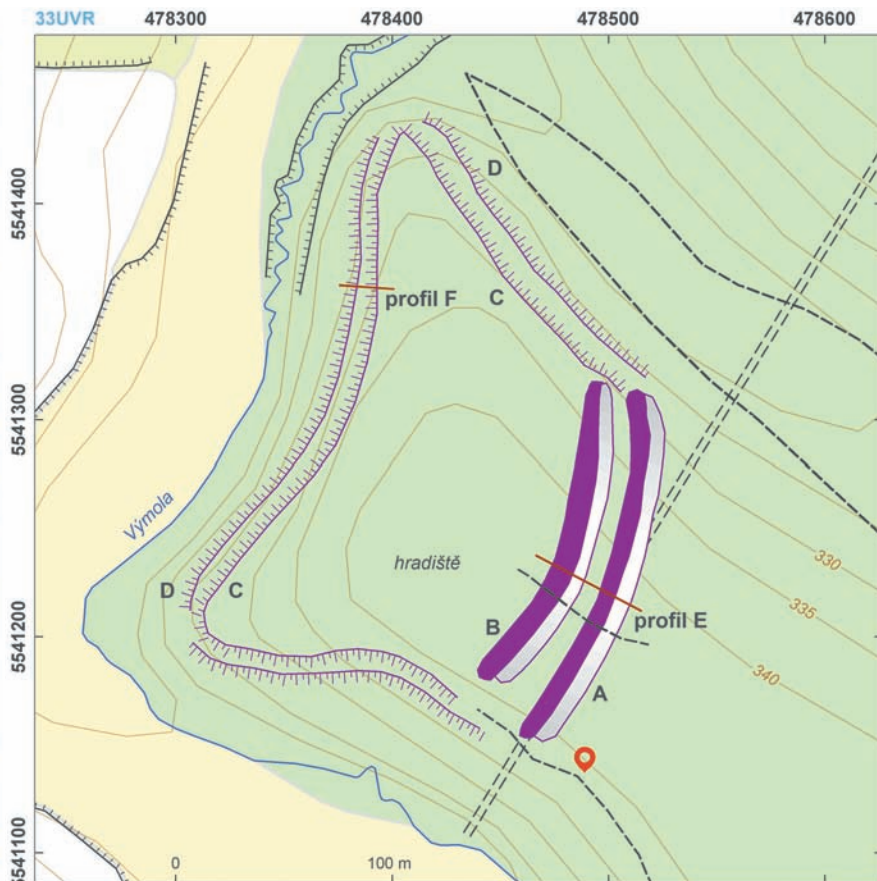
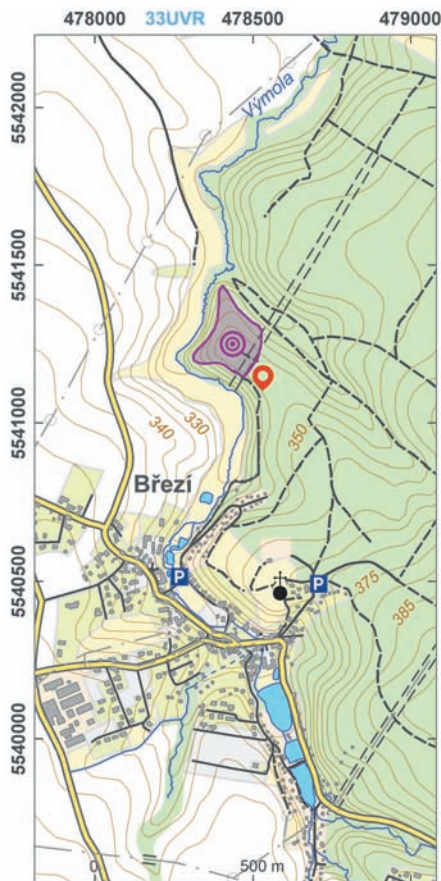
a obvykle jsou považována za sídla elitní společenské vrstvy. Hradiště v Březí patří k těm menším. Je situováno na typické ostrožně nad malým vodním tokem a z přístupové strany je ohrazeno dvojicí příkopů a *valů. Podobných lokalit bylo v Čechách objeveno již několik.

Na základě nálezů z různých částí střední Evropy se můžeme oprávněně domnívat, že společnost doby halštatské byla poměrně silně rozvrstvena, a to nejspíše v důsledku obchodu s luxusním zbožím, který se stal zdrojem bohatství a moci některých jedinců a skupin. O společenských rozdílech té doby vypovídá jak charakter sídlišť, tak výbava hrobů. Vedle běžných zemědělských osad známe malá i větší hradiště s různě mohutným opevněním, odrážející zřejmě postavení dané rodiny ve společenské hierarchii. Do hrobů byli nejbohatší

↑ Vnitřní val hradiště v severní části, pohled zevnitř areálu. Foto Z. Kačerová, 2014.

□ Plán lokality podle Kudrnáč 1962; upravil M. Kuna.

jedinci ukládání pod velikými *mohylami s bohatou výbavou, kterou tvořily keramické a bronzové nádoby (z nichž některé jistě obsahovaly víno či medovinu), železné zbraně, ozdoby, součásti koňského postroje, případně i vůz a další předměty. Nejpočetnější příklady velkých, tzv. komorových hrobů s bohatou výbavou byly v Čechách odkryty na několika lokalitách v okolí nepříliš vzdáleného Českého Brodu. Vedle bohatých hrobů se ale objevuje i větší množství pohřbů zcela chudých.

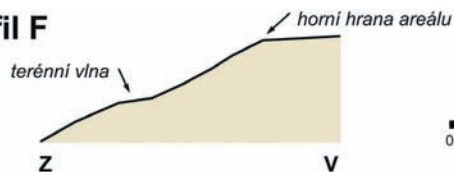
Popis: Údolí menších vodních toků ve východním a severovýchodním předpolí Prahy mají často specifický ráz terénního reliéfu, který sestává z mírného táhlého svahu na levém (západním) břehu a náhlého schodovitého převýšení o 20–30 m na břehu pravém (východním). Právě na pravých březích těchto toků (Výmola, Rokytka, Vinořský potok) jsou často vymodelovány ostrožny využívané v pravěku jako *výšinná sídliště či hradiště.

Hradiště Břeží je situováno na pravidelné lichoběžníkovité ostrož-

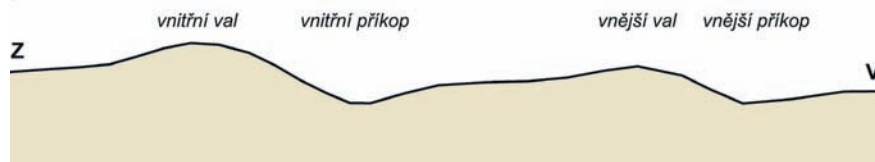
ně nad říčkou Výmolou. Jeho plocha není velká, jen o málo více než 3 ha. Nejvýraznější archeologické objekty lokality představují dva valy s příkopy, které ostrožnu přehrazují na východní straně, jež není jako jediná chráněna přirozeným terénem. Vnější val (**A**) je dodnes kolem 2 m vysoký a v základu takřka 8 m široký; příkop, který probíhá před ním, je jen o málo užší a přes 1 m hluboký. Vnější val s příkopem přehrazují celou ostrožnu. Vnitřní val a příkop (**B**) vedou asi 10 m směrem za vnějším valem a jsou

profil F

profil E

↑ Vnější val hradiště, pohled z koruny valu k jihu.
Foto Z. Kačerová, 2014.

← Profil valů a západního okraje hradiště. Zaměřil
D. Novák, 2014.

ještě o něco mohutnější. Na rozdíl od vnějšího opevnění nedosahují až k samotným okrajům ostrožny, ale končí ve vzdálenosti kolem 5 m od jejího severního, resp. 17 m od jižního okraje. V tom patrně spočíval původní záměr, protože není pravděpodobné, že by vnitřní val mohl být druhotně zničen dříve než val vnější, např. rozvozem materiálu na pole nebo na stavby.

Během průzkumu lokality byl očištěn povrch valů a provedena série půdních vrtů. Ukázalo se, že val je

převážně hlinitý; původní hradba byla proto nejspíše konstruována ze dřeva a hlíny, bez *čelní kamenné plenty. Časté nálezy propálené hlíny a přepálených menších kamenů naznačily, že opevnění mohlo zaniknout požárem.

Ze zbývajících stran je hradiště přirozeně chráněno poměrně prudkým svahem. Skutečný reliéf ostrožny neodpovídá zcela vrstevnicím ve zde prezentované topografické mapě, jejíž výškopis je silně generalizován. Plošina hradiště ve skutečnosti dosahuje až k vnitřní (horní) terénní hraně (C)

a pod ní je svah mnohem prudší, než by se z mapy zdálo. Nicméně i zde mohlo původně stát lehčí opevnění. Jako pozůstatky příkopu kolem hradiště lze totiž interpretovat terasový schod (D), který obíhá kolem všech tří svažitých stran hradiště v hloubce asi 5–10 m pod horním okrajem plošiny.

Terénní hrana a svah na severovýchodním okraji hradiště jsou na četných místech narušeny traktéry motokářů, které zde vytvářejí až 50 cm hluboké koleje. Vzhledem k tomu, že hradiště je oprávněně za-

psáno jako kulturní památka, je toto chování krajně nevhodné a vůči archeologickým nálezům nešetrné. [mk]

Literatura: Kudrnáč 1962.

Navigační bod: N 50°01'19.69", E 14°41'58.76" (vstup od jihovýchodu).

Přístup: Z doporučeného místa parkování v obci Březí po polní a lesní cestě na sever. Parkovat lze také u kostela sv. Bartoloměje na východním okraji obce, odkud vedou na lokalitu neznačené lesní cesty.

Rizika: Žádná. V letním období klesá průchodnost terénu a viditelnost archeologických stop.

Okolí: [1] Babice (PY), zaniklá středověká ves Janovice: N 50°00'00.74", E 14°43'25.70" (3,0 km).

[2] Květnice (PY), zřícenina hradu: N 50°03'25.60", E 14°40'56.24" (4,1 km).

[3] Praha-Královice (PHA), pozdně středověká tvrz a novověký dvůr: N 50°02'20.54", E 14°38'14.18" (4,9 km).

← Terénní vlna pod okrajem hradiště interpretována jako pozůstatek opevnění (srov. profil F). Foto Z. Kačerová, 2014.

↘ Koleje vyježděné motocykly na okraji hradiště, v místě předpokládaného opevnění. Foto. Z. Kačerová, 2014.

[4] → Praha-Královice (PHA), raně středověké hradiště U Markéty (5,3 km).

[5] Štíhllice (PY), zaniklá středověká ves Lažany: N 49°59'45.88", E 14°47'24.35" (7,0 km).

[6] → Praha-Újezd nad Lesy (PHA), zaniklá středověká ves Hol (7,1 km).

[7] → Doubravčice (KO), pravěké a raně středověké hradiště a hrádek Šember (7,5 km).

[8] Doubravčice (KO), zaniklá středověká ves Dolánky: N 50°01'25.37", E 14°48'25.02" (7,6 km).

[9] → Vyžlovka (PY), zaniklá středověká ves Ve Spáleném (8,0 km).

[10] Jevany (PY), zaniklá středověká usedlost Jevany-Dubina: N 49°58'46.17", E 14°48'02.30" (8,6 km).

Archeologický atlas Čech

Vybrané památky od pravěku do 20. století

Archaeological Atlas of Bohemia

Selected sites from prehistory to the 20th century

Martin Kuna

a kolektiv:

Alžběta Danielisová, Dagmar Dreslerová, Jan Hasil,
Josef Hložek, Michaela Langová, Jan Mařík,
David Novák, Čeněk Číšecký, Zuzana Kačerová,
Eva Čepeláková, Judita Korteová, Dana Křivánková,
Petra Maříková Vlčková, Zdeněk Mazač, Jitka Říhová

Překlad resumé David J. Gaul

Revize překladu Zuzana Maritzová, Petra Maříková Vlčková

Vydal

Archeologický ústav AV ČR, Praha, v. v. i.,

Letenská 4, 118 01 Praha 1

a

Nakladatelství Academia, Středisko společných činností

AV ČR, v. v. i., Vodičkova 40, 110 00 Praha 1,

s podporou programu NAKI Ministerstva kultury ČR

Redakce neperiodických tisků

(Archeologický ústav AV ČR, Praha) Filip Laval

Fotografie na obálce Zuzana Kačerová

Logo AMČR Petr Kincl

Obálka, grafická úprava, sazba a zlom Zdeněk Mazač

Tisk Těšínská tiskárna, a.s.,

Štefánikova 1828/2, 737 01 Český Těšín

Vydání druhé, 2015

Ediční číslo 11779

ISBN 978-80-87365-82-3 (Archeologický ústav AV ČR, Praha)

ISBN 978-80-200-2526-5 (Academia)

Objednávky – Orders – Bestellungen:

Archeologický ústav AV ČR, Praha, v. v. i.,

Letenská 4, 118 01 Praha 1, Česká republika

Fax: +420 257532288, knihovna@arup.cas.cz

Knihu můžete zakoupit v síti knihkupectví Academia,

na www.academiaknihy.cz nebo v knihovně

Archeologického ústavu AV ČR v Praze.